

Høringsuttalelse til endringer i Gjeldsordningsloven fra Gjeldsforum i Trondheim

Denne uttalelsen er skrevet på vegne av Gjeldsforum i Trondheim og Melhus. Gruppen består av 8 gjeldsrådgivere og 2 økonomisk rådgivere fra Trondheim kommune, samt 1 gjeldsrådgiver fra Melhus kommune. Disse betjener henholdsvis 170 000 og 15 000 innbyggere. Namsfogden i Trondheim er også med i dette Gjeldsforum, men er ikke representert i denne uttalelsen.

Denne uttalelsen kommer fra en yrkesgruppe som har ansvaret for en relativt stor befolkningsgruppe og har således utviklet et sterkt fagmiljø, med høy kompetanse innenfor gjeldsrådgivning og utenrettslige gjeldsordninger. I tillegg har deltagere fra dette Gjeldsforum gjennomført et prosjekt med tittelen "Gjennomført Gjeldsordning" med finansiering fra Arbeids – og velferdsdirektoratet.

Målsettingen til dette prosjektet var å redusere andelen av gjeldsordninger som blir opphevet i Norge, gjennom utvikling av tiltak overfor personer med et oppfølgingsbehov i forhold til sin gjeldsordning, og etablere sterkere samarbeidsrutiner mellom NAV og Namsfogd, samt det øvrige hjelpeapparatet.

På bakgrunn av overnevnte mener vi at vi har solid og bred kompetanse innenfor deler av høringsnotatet om endringer av gjeldsordningsloven. Vi har besluttet å kun uttale oss om emner som angår livsoppholdssatser – både i forhold til utlegg og gjeldsordning.

Innledning

Gjeldsforum ønsker initiativet til en standardisert livsoppholdssats for alle utleggssaker velkommen. Det er opplagt at en slik endring vil føre til en bedre oversikt for alle involverte aktører; både for kreditorer, trekkinstanter, Namsfogden, NAV og for den enkelte skyldner. Vi vil også påpeke at dette er et initiativ som med stor grad av sannsynlighet vil redusere belastningen på kommunens sosialhjelpsbudsjetter. Dagens praksis hvor flere trekkinstanter kan trekke samtidig fører i mange tilfeller til at den enkelte skyldner ligger langt under utleggstreknorm, og hvor sosialhjelp må omsøkes for å unngå tap av viktige livsnødvendigheter som bolig og mat. Sosialhjelp er ment som en subsidiær ytelse og skal kun innvilges der søker ikke har midler til eget livsopphold, og er ikke ment å dekke eksempelvis restanser på livsnødvendigheter som er oppstått som følge av urettmessige utleggstrekk. I så måte er arbeidsgruppens forslag om å ha en felles utleggssats, en bidragsyter for å harmonisere og gjøre lovverket mer musikalsk for de som forvalter sosialhjelpen og for de skyldnere som blir eksponert for urettmessige trekk.

Gruppen tilføyelser kan oppsummeres slik:

- Gjeldsordningssats
    - Gjeldsforum i Trondheim støtter arbeidsgruppens forslag om å senke denne satsen og må følgelig løsrives fra minstepensjonssatsen.
- Argumentene for å senke satsen er godt beskrevet andre steder, og vi deler disse synspunktene. I tillegg vil Gjeldsforum i Trondheim legge fram et annet argument for å senke satsen. Prosjektet "Gjennomført Gjeldsordning" hadde oppfølging av 20 personer med behov for oppfølging av sin gjeldsordning. I denne oppfølgingen ble det avdekket en manglende evne til å forstå viktige elementer innenfor sin privatøkonomi, som for eksempel budsjett og sparing. En av hovedårsakene til dette var, etter prosjektets mening, at de hadde et

inntektsnivå som ikke utløste dividendebetjening og som igjen kunne lede til en lavere bevissthet og interesse for å forholde seg til egen gjeldsordning – og sin privatøkonomi.

Ved en nedsettelse av livsoppholdssatsen vil en større andel skyldnere få dividende til fordeling, og vil således måtte sette av penger til dette formålet, som i tur vil føre til en bevisstgjøring rundt sparebegrepet. Dette vil komme de fleste skyldnere til gode - særlig etter endt gjeldsordning hvor de skal skjøtte sin økonomi uten nye problematiske gjeldsopptak. Prosjektets oppfatning er at dette er en av hovedårsakene til at mange skyldner opplyser at de ikke lærer noe nytt under gjeldsordningsperioden – blant annet gjenfortalt i forskning fra SIFO.

- Gjeldsforum i Trondheim støtter ikke en nedsettelse til et nivå som bruker bidragsevnen som eneste instrument for fastsettelse. Dette nivået er sannsynligvis for lavt. I de mange ulike utenrettslige gjeldsordningsavtaler vi har framforhandlet i samråd med skyldnerne har vi sett at jo lavere sats de lever på, jo større er sannsynligheten for at de vil misligholde sin ordning. Gjeldsforum i Trondheim har utarbeidet forslag til over 1000 avtaler, og ingen av disse inneholdte forslag om en livsoppholdssats som ligger på det nivået som arbeidsgruppen nå foreslår.

- Utleggstrekkssats

- Forumet har ingen spesielle bemerkninger, foruten det som omtales i neste punkt.

- Forholdet mellom gjeldsordningssats og utleggstrekkssats

- Gjeldsforum i Trondheim finner ikke grunn til å støtte arbeidsgruppens forslag om å sidestille størrelsen på sats for utlegg og sats for gjeldsordning. Dette baserer vi på følgende punkter:

- 1.

Prinsipielt mener vi disse to metoder for nedbetaling har forskjellige utgangspunkt. Utleggstrekk er et tvangsvirkemiddel hvor skyldner ofte ikke har gjort nok for å komme sine kreditorer i møte med en nedbetalingsplan. Ved stadfestelse av en gjeldsordning er det imidlertid skyldner selv som tar initiativ til en løsning, ofte omforent med kreditorerne og samfunnet for øvrig. Forskjellen mellom frivillighet og tvang bør i noen grad komme til uttrykk i form av en noe høyere livsoppholdssats.

Vi finner også grunn til å poengtere at en utleggstrekkssats er ment å dekke en periode på 2 år, mens en gjeldsordningssak i mange tilfeller varer i 5 år. I praksis vil et utleggstrekk kunne løpe i lange perioder over 2 år, i mange tilfeller over 5 år, og i enkelte tilfeller i 10 år. I disse sakene blir det i dag utmålt en høyere livsoppholdssats, en såkalt "langtidssats for utlegg". Om det skulle bli vedtatt en felles utleggs- og gjeldsordningssats bør denne praksisen søkt videreført, eventuelt hjemlet i forskrift. På den måten kan skyldnere som lever på minstenorm over mange år få en viss mulighet til å fornye seg og sitt hushold.

2.

NAV sentralt har i 2011 framlagt tall som viser at det hvert år blir iverksatt like mange utenrettslige gjeldsavtaler som gjeldsordninger etter gjeldsordningsloven. Disse blir ofte forhandlet fram med bistand fra det kommunale hjelpeapparatet. Gjeldsrådgiverne i Trondheim bruker lavere livsoppholdssats som et utgangspunkt for å forhandle med kreditorene. Vår erfaring er at dette tiltaket, sammenholdt med en rekke andre tiltak, bidrar til en større velvillighet hos kreditorene i forhold til å bli enige om en avtale. Dette spillerommet som en lavere livsoppholdssats har gitt oss gjeldsrådgivere, vil da bli eliminert, og det er grunn til å tro at de fleste av de utenrettslige avtalene vil falle bort. Vi kan uansett ikke forstå en lavere sats i en utenrettslig gjeldsordning enn sats brukt i en utleggstrekk sak. Skyldner vil etter en sån utjevning av satsene, ikke være tjent med å oppsøke det kommunale hjelpeapparatet i like stor grad som nå, og vil naturlig nok måtte forholde seg til Namsmannen på et langt tidligere tidspunkt, for å søke om en gjeldsordning etter gjeldsordningsloven. Gjeldsforum vil bemerke at denne implikasjonen etter all sannsynlighet vil føre til en kraftig økning av søknader om gjeldsforhandlinger til Namsmannen.

3.

En for lav sats i gjeldsordningssaker vil også kunne medføre en større økning i opphevelser av gjeldsordninger. Dette fordi skyldnere ikke har nok midler til et forsvarlig livsopphold, og vil i stedet kunne benytte seg av avsetninger til kreditorene for å dekke opp underskudd i husholdningen. Satsen som er foreslått av arbeidsgruppen er ikke mye høyere enn sosialhjelpssatsene i mange kommuner. Vi mener derfor at det bør være en større margin mellom sosialhjelpssats og gjeldsordningssats. Sosialhjelpssats er en korttidssats og er ment til å dekke et absolutt minimum i inntil 3 måneder. I gjeldsordningssammenheng er samme sats ment å dekke 60 måneder.

Det foreslås at det fremdeles skal opprettholdes et skille mellom utleggs- og gjeldsordningssats, subsidiært at det innføres en korttidssats og en langtidssats. Atter subsidiært foreslås en felles sats, men noe høyere enn hva det er foreslått fra arbeidsgruppen.

Gjeldsforum i Trondheim har utover dette ikke noe konkret forslag til hvor høy satsene bør utmåles til, men den bør ikke under noen omstendighet ligge på arbeidsgruppens foreslåtte sats.

Gjeldsforum i Trondheim har ingen andre bemerkninger.

Trondheim 05.03.2012

